

UTGITT SIDEN 1967

2 • 2018

Reindriftnytt

Boazodoallo·odđasat

Lages når sideoppsettet er spikret

boazodoallo-oddasat : reindriftnytt 2:2018

Ansvarlig utgiver:

Landbruksdirektoratet/
Eanandoalldirektoráhtta
Besøksadr.: Løkkeveien 111, 9510 Alta

Avdeling reindrift

Telefon 78 60 60 00
postmottak@landbruksdirektoratet.no
www.landbruksdirektoratet.no

Grafisk produksjon:

Fagtrykk Idé as,
Telefon 78 44 68 00
post@fagtrykkide.no

Kjære reindriftsutøvere og alle lesere av Reindriftsnytt.

Da er vi full gang med høstens gjøremål. I næringa med flytting og slakting. Her hos oss med avslutning av oppdrag fra årets reindriftsavtale og forberedelser til nye forhandlinger. Det er hektisk og givende å være i pulserende miljøer, som jo begge arenaer er, hver på sin måte. Årets slaktetall så langt viser større slaktevolum enn på samme tid i fjor. Så langt i år er det slaktet 35 980 dyr mot fjorårets 31 587. Økt fokus på dyrevelferd og tilpasset beitetrykk i forhold til arealet næringa samla har til disposisjon i sitt område, vil være viktig også fremover.

Vi har i høst vært på befarings i Distrikt 21 Gearretnjarga og 22 Fiettar. Her fikk vi møte utøvere og snakke med dem om de utfordringer disse har, og spesielt i forhold til ønskede utbygginger, både når det gjelder gruve, vindkraft, strøm og hytter. Det er mange behov som er ønsket og for oss er det verdifullt at reindriftsutøvere tar seg tid til å vise oss områdene sine og fortelle om situasjonen sett fra sitt ståsted. Det setter jeg stor pris på.

Siden siste utgave av Reindriftsnytt, har vi blant annet deltatt på Norske Reindriftssamers Landsforbunds landsmøte i Karasjok. For meg var det første gang jeg deltok. Det var stas å få lov til å komme med en hilsen til landsmøte. Å være tilstede der så mange møtes, var en fin mulighet til å snakke med folk og høre hva som opptar den enkelte, og hva som opptar landsmøtet. Det var også flott å se at NRL tar godt vare på de unge medlemmene. De jeg snakket med, skrøt av måten landsmøtet la til rette for ungdommene.

Denne høsten har Landbruksdirektoratet for første gang arrangert en stor fagsamling for Fylkesmenn. Formålet var å samle kompetanse, skape økt forståelse for hverandres fagområder og samtidig i vareta det enkelte fagområdet. Første dag var derfor fellesdag - det

ble lagt vekt på å gi en smakebit av verdikjedene, jord, skogbruk og reindrift. Det ble også tid til et foredrag om klimaendringer, et tema som i høyeste grad er aktuell for reindriftsnæringa. Det har vi sett gjennom de endrede værtilstandene næringa må takle. Dag 2 og 3 vektla hvert fagområde. Vår avdeling hadde naturligvis ansvar for reindrift. Sammen med fylkesmenns bidrag så var engasjementet stort og det er godt å se at faget engasjerer. Basert på de muntlige tilbakemeldingene vi fikk, så var dette vellykket. Direktoratet vil også neste år ha en felles fagsamling for fylkesmenn, vi ser at dette gir en plass å samles for drøftinger og refleksjon, noe som gir et godt faglig påfyll.

Reindriftsstyret jobber videre i henhold til sin instruks. Som dere vet, så er det pr i dag fire oppnevnte medlemmer. Landbruksdirektoratet jobber for å legge til rette for at styret skal få gjort en så god jobb for dere som mulig. Det er viktig for oss at styrearbeidet fortsetter slik at den enkelte får behandlet sakene sine.

Høstens tellinger går sin gang. I år er det lagt opp til flere tellinger utenfor Finnmark. Både i Troms og Nordland er det gjennomført telling, med god bistand fra fylkesmannen i Finnmark. På nyåret skal det også telles i Trøndelag. Foreløpig telleresultat viser at reintall er innenfor det fastsatte.

Det har vært en mild høst. En stund frøs vann og elver litt, men mildværet sørger for vanskeligere arbeidsforhold for dere som er ute. Under vanskelige forhold håper jeg at dere sjekker ekstra godt om dere har med nødvendig hjelpeutstyr som kan komme til nytte om uhellet er ute. Det er også grunn til å oppfordre til ekstra varsomhet frem til vann og elver er sikre – vi har ingen å miste.

Med denne oppfordringen så ønsker jeg alle en fortsatt fin seinhøst og god adventstid!

Liv Berit

Reindrifstyre oppnevnt – uten medlemmer fra Sametinget

Staten har oppnevnt sine representanter til Reindrifstyret, med en fungeringstid på ett år fra 1. juli 2018. Sametinget har ikke oppnevnt representanter for den neste fungeringsperioden.

Det vil si at Reindrifstyret nå består av kun fire medlemmer, mens det i reindrifstloven forutsettes at styret skal bestå av syv medlemmer. Krever styrket samisk innflytelse I mars vedtok Sametingsrådet at Sametinget ikke skal oppnevne medlemmer til Reindrifstyret i perioden 2018-2021. Sametinget krever en styrket samisk innflytelse i Reindrifstyret, og avventer oppnevning av nye styremedlemmer til både sammensetningen av styret og funksjon er i tråd med Sametingets forventninger.

Beklagelig at Sametinget dropper oppnevning

Reindrifstyreets leder Lodve Solholm synes at det er beklagelig at Sametinget velger ikke å oppnevne representanter til Reindrifstyret. Styret skulle vært operativt fra årsskiftet, men avklaring med Sametinget har tatt tid.

- Mest av alt er det beklagelig for de reineierne som ikke har fått sakene

sine behandlet fordi vi ikke har hatt et operativt styre. Reindrifstyret er et forvaltingsorgan med ansvar og kompetanse etter reindrifstloven. Jeg er glad for at vi nå har fått et beslutningsdyktig styre på plass, selv om det mangler representanter oppnevnt av Sametinget. Det hadde selvfølgelig vært en styrke både for styrearbeidet og for næringen at styret var fulltallig. Jeg konstaterer at det er uenighet om sammensetning av styret, og det er selvsagt legitimt. Men det er min klare oppfatning at det alltid er en fordel å være til stede der meningene brytes og beslutningene tas, sier Solholm.

Færre reindrifstutøvere i styret

I og med at Sametinget har valgt ikke å oppnevne medlemmer er det færre reindrifstutøvere i styret enn hva det tradisjonelt pleier å være.

- Vi savner flere av næringens representanter rundt styrebordet. Både diskusjonene og beslutningsgrunnlaget hadde blitt bedre om flere fra næringen var

med. Det er som kjent den som har skoen på som best vet hvor den trykker, slik vil det alltid være, sier Reindrifstyreets leder Lodve Solholm.

Styrelederen mener likevel at den reindrifstfaglige kompetansen i det oppnevnte styret er godt ivaretatt, både gjennom Landbruksdirektoratet som forbereder sakene for styret og i selve styret.

- Dagens styre består av erfarne folk med allsidig og relevant kompetanse og vi har som mål å ivareta alle viktige synspunkter og perspektiver i de saker vi behandler, sier Solholm.

Styrets fire medlemmer

1.7.2018-30.6.2019

Fylkesmann i Møre og Romsdal, Lodve Solholm fra Ålesund er oppnevnt som leder av Reindrifstyret. Nestleder i styret er reineier fra Porsanger, Alf Johansen. De to andre medlemmene er gårdbruker/ordfører Hege Nordheim-Viken fra Høylandet

og veterinær/gårdbruker Gaute Elvesæter Helland fra Lom. Alle fire har allerede vært i Reindrifststyret i minst en periode.

Landbruks- og matdepartementet henviser til reindrifstloven

Sametingsråd Silje Muotka har i sin begrunnelse for ikke å oppnevne medlemmer til Reindrifststyret, sagt blant andre følgende:

«Vi imøtekommer en prosess for å styrke samisk innflytelse i reindrifststyret, og avventer oppnevning av nye styremedlemmer til både sammensetningen av styret og funksjon er i tråd med våre forventninger.»

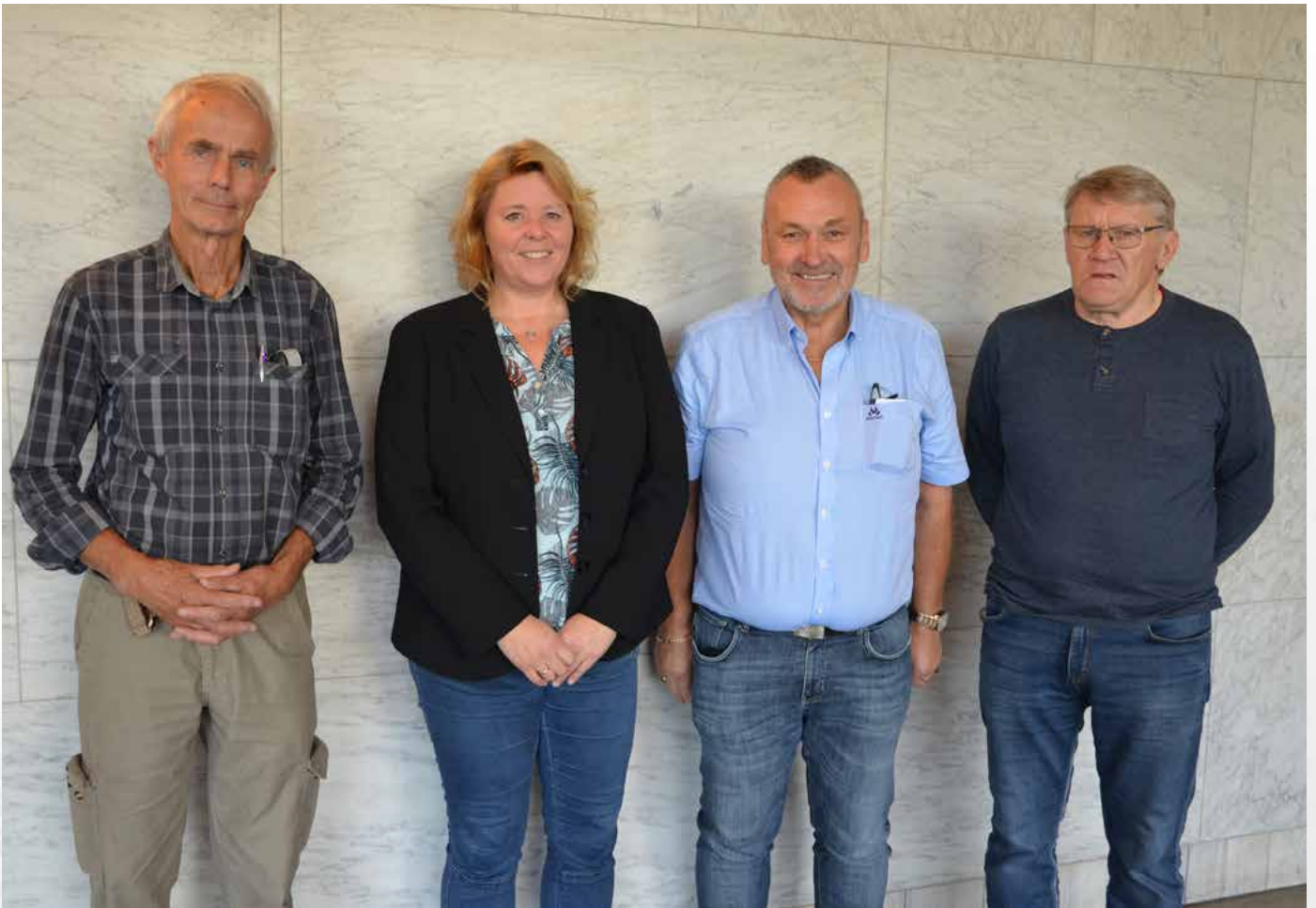
Landbruks- og matdepartementet svarer slik på spørsmål fra Reindrifstnytt:

Er det satt i gang en slik prosess som Sametinget har ønsket?

Etter dagens lov skal Sametinget oppnevne tre medlemmer, reindrifstens organisasjoner ha forslagsrett, og blant medlemmene skal det være aktive reindrifstutøvere. Med dette mener Landbruks- og matdepartementet at den samiske innflytelsen er ivaretatt på en god måte. Loven er klar, og ut over dette er det ikke satt i gang noen særskilt prosess.

Dersom ikke, hvordan vil Reindrifststyret være i fremtiden?

Landbruks- og matdepartementet legger til grunn at Reindrifststyret i overskuelig fremtid vil være omtrent som i dag.

Etter at Sametinget har valgt å ikke oppnevne medlemmer til Reindrifststyret, så består styret nå av kun fire medlemmer som er oppnevnt av Landbruks- og matdepartementet. / Manjil go Sámediggi ii leat nammadan miellahtuid Boazodoallostivrii, de leat stivrras dál dušše njeallje miellahtu máid Eanandoallo- ja biebmodepartementta lea nammadan. Fra venstre/ Gurut ravddas: Gaute Helland, Hege Nordheim-Viken, Lodve Solholm og Alf Johansen.

Boazodoallostivra nammaduvvon – Sámedikki áirasiid haga

Stáhta lea nammadan iežas áirasiid Boazodoallo-stivrii, mas lea jagi doaibmanáigodat suoidemánu 1. beaivvi 2018 rájes. Sámediggi ii leat nammadan áirasiid boahhte doaibmanáigodahkii.

Dat mearkkaša ahte Boazodoallostivrras leat dál dušše njeallje miellahtu, vaikko boazodoalloláhka gáibida stivrii čieža miellahtu. Gáibida eambo sámi váikkuheami Sámediggeráđđi mearridii njukčamánu ahte Sámediggi ii galgga nammadit áirasiid Boazodoallostivrii 2018-2021 áigodagas. Sámediggi gáibida eambo sámi váikkuhanfámu Boazodoallostivrras, ja vuordá ođđa stivalahtuid nammademiin dassáži go sihke stivrra nammadeapmi ja doaimmat leat Sámedikki vuordámušaid mielde.

Šállošahtti go Sámediggi ii nammat áirasiid

Boazodoallostivrra jođiheaddji Lodve Solholm šálloša go Sámediggi ii leat áigon nammadit áirasiid Boazodoallostivrii. Stivra galgai doaibmagoahtit juo jahkemolsumis, muhto čielggadeapmi Sámedikkiin lea ájihán.

- Buot eanemus šállošanveara lea daidda boazoeaiggádiidda mat eai leat ožžon iežaset áššiid meannuduvvot danin

go mis ii leat leamaš stivra doaimmas. Boazodoallostivra lea hálddašanorgána mas lea ovddasvástádus ja váldi Boazodoallolága mielde. Mun lean ilus go dál leat ožžon stivrra sadjai mas lea váldi mearridit, vaikko váilot ge Sámedikki nammaduvvon áirasat. Livččii diehttelasat eambo deaddu sihke stivrra bargguin ja ealáhussii jus stivra livččii ollislaš. Mun oainnán ahte ii leat ovttaoaivilvuolta mot stivra galgá biddjot oktii, ja dat lea dieđus ortnegis. Muhto lea mu čielga oaivil ahte lea álohii ovdamunnin leat doppe gos digáštallojuvvo ja mearriduvvo, dadjá Solholm.

Unnit boazobargit stivrras Go juo Sámediggi lea välljen ahte ii nammat miellahtuid, de leat unnit boazobargit stivrras go dat mii lea leamaš dábálaš.

- *Mii váillahit eambo ealáhusáirasiid stivrabeavddi birra. Sihke digáštallamat ja mearrádusvuoddu livččii buoret jus eambbosat ealáhusas livčče mielde. Lea nu go lávejit dadjat ahte lea dat geas gáma lea juolggis mii buoremusat diehtá gokko čárvu, nu boahhtá álohii leat,*

*dadjá Boazodoallostivrra jođiheaddji
Lodve Solholm.*

Stivrajođiheaddji oaivvilda goitge ahte boazodoallofágalaš gelbbolašvuolta dálá stivrras lea bures vuhtiiváldjuvvon, sihke go Eanandirektoráhta bokte mii ráhkkanahhtá áššiid stivrii ja maiddá stivrras.

- *Otná stivrras leat hárvánan olbmot main lea viiddis ja heivvolaš gelbbolašvuolta, ja mis lea mihttun fuolahit visot deatálaš oaiviliid ja perpektiivvaid dain áššiin máid mii meannudit, dadjá Solholm.*

Stivrra njeallje lahttu áigodagas 1.7.2018-30.6.2019

Fylkamánni Møre ja Romsdålas, Lodve Solholm eret Ålesunddas lea nammaduvvon jođiheaddjin Boazodoallostivrii. Nubbinjođiheaddji stivrras lea boazoeaiggát Porsånggus, Alf Johansen. Guokte eará miellahtu leaba eanandoalli/sátnejođiheaddji Hege Nordheim-Viken eret Høylanddas ja šibitdoavttir/ eanandoalli Gaute Elvesæter Helland eret Lomas. Buohkat

Leder av Reindrifststyret, Lodve Solholm, savner reindrifstens representanter i styrerommet, og synes at det er beklagelig at Sametinget ikke har oppnevnt medlemmer til styret. Boazodoallostivrra jodiheaddji, Lodve Solholm váillaha boazodoalloáirasiid stivračoahkkimiin, ja šálloša go Sámediggi ii leat nammadan miellahtuid stivrii.

leat leamaš Boazodoallostivrras unnimusat ovtta áigodaga ovdal.

Eanandoallo- ja biebmodepartementta ujuha boazodoalloláhkii Sámedikkeáirras Silje Muotka lea su ákkastallamis manne eai nammat miellahtuid Boazodoallostivrii, dadjan earret eará ná:

“Mii miehtat prosessii mii nanne sámi váikkuheami boazodoallostivrras, ja vuordit nammademiin ođđa stivralahtuin gitta sihke stivrra ovtastus ja doaimmat leat min vuordámušaid mielde.”

Eanandoallo- ja biebmodepartementta lea ná vástidan Boazodoalloodđasiid jearaldagaide:

Lea go álggahuvvon diekkár bargu maid Sámediggi lea háliidan?

Otná lága mielde galgá Sámediggi nammadit golbma miellahtu, boazodoalu organisašuvnnain lea evttohanriekti, ja miellahtuid gaskkas galget maiddái beaivválaš boazobargit. Danin oaivvilda Eanandoallo- ja biebmodepartementta ahte sámi váikkuheapmi lea bures vuhtii váldojuvvon. Láhka lea čielggas, ja ii ge leat biddjojuvvon makkárgе earenoamáš bargu johtui.

Jus ii, movt lea Boazodoallostivra boahhteáiggis?

Eanandoallo- ja biebmodepartementta doalaha ahte Boazodoallostivra boahotá bissut sulli nu go odne lea.

RETT TIL REINMERKE OG REINDRIFT SOM HOVEDNÆRING

Begrepet «reindrift som hovednæring» ble tidligere vurdert veldig vidt. Kortvarig deltakelse i reindriften under foreldrenes driftsenhet etter reindriftsloven av 1978 ble ansett som tilstrekkelig til å oppfylle kravet om hovednæring. Denne praksisen er nå endret.

Retten til reinmerke

I det samiske reinbeiteområdet er det et krav om at alle som eier rein har registrert reinmerke, som er en unik kombinasjon av snitt i reinens ører. Dette fremkommer av reindriftsloven §§ 9 og 32.

Den som ønsker å få registrert reinmerke må fremme en søknad til merkenemnda i reinbeiteområdet der vedkommende skal utøve reindrift. Reindriftsloven § 32 stiller en rekke vilkår for at en person skal kunne få et reinmerke registrert:

- Søker må være av samisk ætt.
- Søker må ha hatt reindrift som hovednæring da reindriftsloven av 2007 trådte i kraft, eller ha foreldre eller besteforeldre som har hatt reindrift som hovednæring.
- Søker må inngå i en siidaandel eller være leder av siidaandel/sideordnet rekrutteringsandel.

Vurderingen av begrepet hovednæring

Reindriftsloven av 1933 – krav om å ha levert melding om reindrift

Hvis søkers foreldre eller besteforeldre drev med reindrift før reindriftsloven av 1978 trådte i kraft, skal deres reindrift vurderes etter reglene i reindriftsloven av 1933. I denne lovens § 11 nr. 1 var det et krav for alle som drev med reindrift å levere årlig forhåndsmelding om reindrift til lappefogden. Det betyr at søkers foreldre eller besteforeldre i utgangspunktet må ha levert melding om reindrift etter 1933-loven for å bli ansett for å ha reindrift som hovednæring.

Hvis søkers foreldre eller besteforeldre ikke har levert slike meldinger, må det foreligge andre forhold som

viser at de har drevet med reindrift som hovednæring. Hvis de har vært oppført på sine foreldres meldinger om reindrift, vil det kunne vurderes om de har hatt reindrift som hovednæring. Momenter som kan tale for dette er reintall, arbeidsoppgaver i siidaen, antall år vedkommende har vært oppført på andres melding om reindrift i myndighetsalder, ansettelsesforhold og/eller inntekt utenfor reindriften.

Reindriftsloven av 1978 – krav om å ha hatt egen driftsenhet

Etter at reindriftsloven av 1978 trådte i kraft, ble det stilt strengere krav til hvem som kunne drive med reindrift i Norge. For å kunne begynne som selvstendig næringsdrivende i reindrift måtte man i utgangspunktet ha samtykke fra områdestyret via registrering av driftsenhet. Før lovendringen i 1996 var det ikke adgang til å være selvstendig næringsdrivende i reindrift uten egen driftsenhet. Slik adgang ble åpnet etter lovendringen.

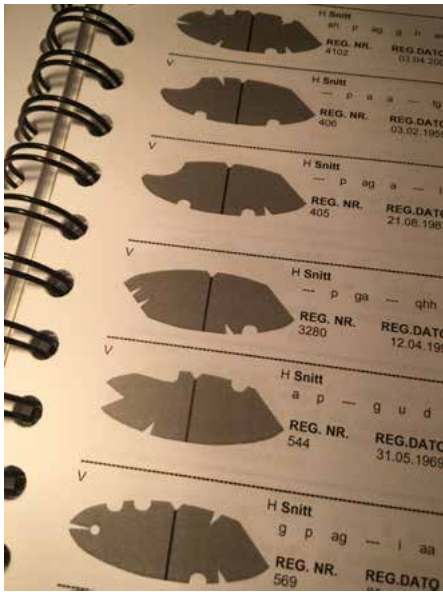
Etter reindriftsloven av 1978 er det ikke tilstrekkelig for å konstatere reindrift som hovednæring at personen har vokst opp i en reindriftssamisk familie og deltatt i arbeidet med reindriften. En reineier kan regnes for å ha hatt reindrift som hovednæring hvis han eller hun hadde egen driftsenhet.

Det kan heller ikke utelukkes at enkelte reineiere uten driftsenhet har hatt reindrift som hovednæring etter 1978-loven. Det er en forutsetning at reineieren har vært oppført på noens melding om reindrift. Her vil antall rein, fordeling av arbeidsoppgaver, opplysninger fra næringsoppgaver og selvangivelser, og ansettelsesforhold utenfor reindriften være til hjelp i vurderingen av «hovednæring». Den som vurderer å søke om eget reinmerke må være oppmerksom på praksisendringen og legge frem mest mulig av informasjon som viser at søker selv, eventuelt søkers foreldre eller besteforeldre, har hatt reindrift som hovednæring.

MEARKAVUOIGATVUOHTA JA BOAZODOALLU VÁLDOEALÁHUSSAN

Doaba “boazodoallu váldoealáhussan” lea ovdal dulkojuvvon hui viidát. Oanehis áiggi searvan boazodoalus váhnemiid doalloovttadagas 1978 boazodoallolága mielde, lei dohkálaš eaktu deavdit váldoealáhus gáibádusa. Dát vuohki lea dál rievdan.

Mearkavuoigatvuohhta

Sámi boazodoalloguovllus lea gáibádus ahte buohkat geat eaiggá-duššet bohccuid, galget registrerehit mearkka, mas sánit dahket mearkka earenoamášvođa. Dat bohtá ovdan boazodoallolága §§ 9:s ja 32:s. Son gii áigu oažžut registrerejuvvot mearkka, galgá ohcat dan boazodoalloguovllu mearkalávdegottis gos áigu bargat boazodoalus. Boazodoallolága §32:s leat soames eavttut maid galgá deavdit ovdal go oažžu registrerejuvvot mearkka:

- ohcci galgá leat sámi sogat olmmoš
- ohccis galgá 2007 boazodoallolága fápmuiboahtimis alddis leat boazodoallu váldoealáhussan, dahje váhnemiin dahje váhnenváhnemiin lea boazodoallu leamaš váldoealáhussan
- ohcci galgá gullat siidaoassái dahje jodihit siidaoasi dahje buhtalas álggahanoasi

Váldoealáhus doahpaga árvvoštallan

1933 boazodoallolága gáibádus ahte galgá addán boazodoallodieđáhusa
Jus ohcci váhnemat dahje váhnenváhnemat barge boazodoalus ovdal go 1978 boazodoalloláha fápmuibodii, de galgá sin boazodoalu árvvoštallat 1933 boazodoallolága njuolggadusaid mielde. Dan lága § 11 nr. 1 lei gáibádus buohkaide geat jodihedje boazodoalu jahkásaččat addit ovdagihtiidieđáhusa boazodoalu birra sámeváldái (lappefogdii). Dat mearkkaša ahte ohcci váhnemat dahje váhnenváhnemat galget addán dieđáhusa boazodoalu birra 1933-lága mielde jus galgá vuhtii váldojuvvot ahte boazodoallu lea leamaš váldoealáhussan.

Jus ohcci váhnemat dahje váhnenváhnemat eai leat addán diekkár dieđáhusaid, de fertejit eará ákkat mat čájehit ahte boazodoallu lea leamaš váldoealáhussan. Jus sii leat leamaš čállojuvvon sin váhnemiid boazodoallodieđáhussii, de sáhtta árvvoštallat lea go sis leamaš boazodoallu váldoealáhussan. Ákkat mat sáhttet dan duođaštit leat boazolohku, barggut siiddas, man galle jagi son lea leamaš earáid boazodoallodieđáhusas manjel go lea leamaš válddálaš agis, bargodilli ja/dahje dienas olggobealde boazodoalu.

1978 boazodoallolága gáibádus ahte galgá iežas doalloovttadat
Manjel go 1978 boazodoalloláha fápmuibodii, de biddjojedje dárki-lit gáibádusat geat sáhttet bargat

boazodoalus Norggas. Jus galggái beassat álgit iežas ealáhusdoaimmain boazodoalus, de fertii vuosttažettiin oažžut lobi guovllustivrras dainna lágiin ahte registrere doalloovttadaga. Ovdal go láhka rievddai 1996:s, de ii lean vejolašvuohhta doaimmahit iežas ealáhusdoaimma boazodoalus jus ii lean doalloovttadat. Dakkár vejolašvuohhta addojuvvui manjel láhkarievdadeami.

1978 boazodoallolága mielde ii leat doarvái dadjat ahte boazodoallu lea leamaš váldoealáhussan dušše danin jus olmmoš lea bajásšaddan sámi boazodoallobearrašis ja lea searvan boazobargguide. Boazoeaiggádis lea leamaš boazodoallu váldoealáhussan jus sus lei sierra doalloovttadat. Ii sáhte hilgut dan ahte soames boazoeaiggádis mas ii leat leamaš doalloovttadat, lea leamaš boazodoallu váldoealáhussan 1978 lága mielde. Lea eaktu ahte boazoeaiggát lea leamaš dieđihuvvon soapmasa boazodoallodieđáhusas. Dalle lea boazolohku, barggut boazodoalus, dieđut ealáhuskoviin ja iešdieđáhusas, ja barggut olggobealde boazodoalu veahkkin árvvoštallat váldoealáhusa.

Son gii árvvoštallá ohcat alccas mearkka ferte hálldahusa bargovuogi rievdadeami fuomášit, ja bidjat ovdan eanemus lági mielde dieđuid mat duođaštit ahte ohccis alddis, dahje ohcci váhnemiin dahje váhnenváhnemiin lea dál dahje lea leamaš boazodoallu váldoealáhussan.

Tilskuddsjuks

Hvert år får reindriftsmyndighetene søknader om tilskudd til ulike formål. Den største andelen av utbetalinger av tilskudd i driftsåret 2017/2018 utgjorde tilskudd til siidaandeler og tamreinlag. Totalt ble det utbetalt 58,1 mill. kroner til siidaandeler og tamreinlag hittil i 2018. For å få slikt tilskudd må siidaandeler oppfylle en rekke vilkår, blant annet om reintall i melding om reindrift og næringsinntekt.

Reindriftsmyndighetene kan anmelde søker for bedrageri

De fleste søknader om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag inneholder korrekte opplysninger. Siidaandelen eller tamreinlaget får derfor det tilskuddet de har krav på etter gjeldende regler. Noen ganger blir reindriftsmyndighetene oppmerksom på at opplysninger i søknad om tilskudd og/eller melding om reindrift ikke er korrekte. Dette kan avdekkes ved for eksempel offentlig kontrollert telling av rein eller tips. Uriktige opplysninger i søknaden og/eller melding om reindrift kan i slike tilfeller ha ført til at siidaandelen har fått tilskudd som den ikke har krav på. Da vil reindriftsmyndighetene vurdere å anmelde siidaandelsleder for bedrageri.

Hvorfor anmelder vi?

Formålet med å anmelde straffbare handlinger til politiet er todelt. For det første blir det mindre attraktivt for siidaandelsleder å begå handlingen på nytt. For det andre vil det bli mindre attraktivt for andre å begå slike handlinger. Systemet med melding om reindrift er tillitsbasert, slik at det er siidaandelsleders egne opplysninger som blir lagt til grunn ved behandling av søknad om tilskudd. I slike tilfeller er det ekstra viktig at tilskuddsmottakere oppgir korrekte opplysninger i melding om reindrift og søknad om tilskudd.

Hvilke momenter vurderes før anmeldelse?

Før reindriftsmyndighetene anmel-

der handlingen til politiet, må flere momenter vurderes.

Er handlingen rammet av en straffebestemmelse?

For at noen skal kunne siktes for en straffbar handling, må handlingen være rammet av en bestemmelse i straffeloven eller andre lover som inneholder bestemmelser om straff. For at uriktige opplysninger skal kunne straffes som bedrageri, må opplysningene ha ført til urettmessig utbetaling av tilskudd. Angivelse av for lavt reintall med det formål å få uberettiget tilskudd vil derimot kunne bli anmeldt til politiet som bedrageri eller forsøk på bedrageri. Det er ikke et krav om at tilskuddet faktisk er utbetalt.

Foreligger det skyld hos tilskuddsmottaker?

I tillegg til kravet om at handlingen rammes av en straffebestemmelse, må det foreligge skyld hos tilskuddsmottaker. Dette betyr at tilskuddsmottaker enten må ha visst om at handlingen kunne føre til urettmessig utbetaling av tilskudd, eller burde ha visst dette.

Andre relevante momenter

I tillegg til vurderingen over, kan det foreligge andre momenter i saken som taler for eller mot anmeldelse av den straffbare handlingen. For eksempel, gjentakende juks med tilskudd er vanligvis grovere enn hvis tilskuddsmottaker tidligere ikke har forsøkt å få uberettiget tilskudd.

Hva kan skje hvis tilskuddsmottaker blir anmeldt?

Hvis reindriftsmyndighetene anmelder tilskuddsmottaker for bedrageri, blir anmeldelsen vurdert av politiet. Resultatet av vurderingen kan enten bli at saken henlegges, eller at den som er anmeldt blir siktet for det straffbare forholdet. Hvis tilskuddsmottaker blir dømt for bedrageri, kan vedkommende bli straffet med bot eller fengsel inntil to år, jf straffeloven § 371. Hvis handlingen førte til utbetaling av svært høyt beløp eller er begått flere ganger, kan tilskuddsmottaker straffes for grovt bedrageri etter straffeloven § 372. Slike tilfeller kan straffes med fengsel inntil 6 år.

Urettmessig mottatt tilskudd må betales tilbake

Uavhengig av om tilskuddsmottaker blir dømt for bedrageri, vil reindriftsmyndighetene kreve inn det urettmessig utbetalte tilskuddet. Dette skjer ved utsendelse av faktura til tilskuddsmottaker, eventuelt motregning i fremtidige tilskuddsutbetalinger.

Selv om tilskuddsmottaker frivillig betaler tilbake tilskudd som han eller hun har mottatt som følge av den straffbare handlingen, vil reindriftsmyndighetene i mange tilfeller likevel vurdere å anmelde saken.

Verrošit doarjagiiguin

Jahkásaččat bohtet boazodoalloeiseváldiide doarjjaohcamušat iešguđet ulbmiliidda. Stuurámus oassi mii máksojuvvui doarjjan 2017/2018 doaibmajagi lei doarjja siidaosiide ja boazoserviide. Oktiibuot lea máksojuvvon 58,1 mill. ruvno siidaosiide ja boazoserviide dán rádjái 2018:s. Jus galgá oažžut doarjaga, de ferte siidaoassi deavdit soames eavttuid, earret eará boazologu ja ealáhusa dietnasa.

Boazodoalloeiseváldit sáhttet váidit ohcciid jus verrošit

Eanas doarjjaohcamušain mat bohtet siidaosiin ja boazoserviin leat rievtes dieđut. Siidaoassi dahje boazoserarvi oažžu dasto dan doarjaga masa sis lea vuoigatvuohta gustojeaddji njuolggadusaid mielde. Muhtomin fuomášit boazodoalloeiseváldit ahte dieđut doarjjaohcamušas ja/dahje boazodoalloedáhhusas eai doala deaivása. Dan sáhtttá fuomášit ovdamearkka dihte almmolaš boazolohkama dahje cavgilemiid maŋŋil. Boasttu dieđut ohcamušas ja/dahje boazodoalloedáhhusas sáhttet mielddisbuktán ahte siidaoassi lea ožžon doarjaga masa sus ii lean vuoigatvuohta. Dalle boazodoalloeiseváldit árvvoštallet galgá go váidit siidaoasi jođiheaddji ahte lea verrošan dieđuiguin.

Manin mii váidit?

Leat guokte ákka manne váidit politiijáide ránggáštusvuloš daguid. Vuostazettiin ii fillehala siidaoasi jođiheaddji dahkat seammalágan dagu nuppes. Nubbe ágga lea ges ahte earát eai fillehala dahkat seammalágan dagu. Boazodoalloedáhhusa vuogádat lea dakkár mii lea luohttevašvuođa nala huksehuvvon, nu ahte leat siidaoasi jođiheaddji iežas dieđut mat biddjojuvvot vuodđun go doarjjaohcan meannuduvvo. Diekkár dilálašvuođas lea earenoamáš deatlaš ahte doarjjaoažžu addá rievtes dieđuid boazodoalloedáhhusas ja doarjjaohcamis.

Makkár bealit árvvoštallojuvvot ovdal go váidá?

Ovdal go boazodoalloeiseváldit vái-

det dagu politiijáide, de ferte mánga beali árvvoštallat.

Fátmastuvvo go dahku ránggáštusmearrádusain?

Jus galgá ovttage sáhttit áššáiduhttit ránggáštusvuloš daguid ovdas, de ferte dahku fátmastuvvat ránggáštuslága njuolggadusain dahje eará lágain main leat mearrádusat ránggáštusa birra. Jus boasttu dieđuid geažil galgá sáhttit dubmehallat verrošan, de fertejit boasttu dieđut dagahan ahte lea ožžon doarjaga masa ii lean vuoigatvuohta.

Beare vulos dieđihuvvon boazolohku, dainna ulbmilin ahte oažžut doarjaga maid ii livčče galgan oažžut, galgá váidojuvvot politiijáide verrošepmin dahje ahte lea geahččalan verrošit. Ii leat gáibádus ahte doarjja galgá leat máksojuvvon.

Lea go doarjjaoažžu eaktodáhttu?

Lassin gáibádussii ahte dahku galgá fátmastuvvot ránggáštusmearrádusain, de ferte doarjjaoažžu eaktodáhtolaččat bargan. Dat mearkkaša ahte doarjjaoažžu ferte juogo ipmirdan ahte dahku sáhtttá addit doarjaga masa ii leat vuoigatvuohta, dahje livččii galgan ipmirdit dan.

Eará guoskevaš ákkat

Lassin bajábealde namuhuvvon árvvoštallamii, de sáhttet eará bealit áššis mat dorjot dahje leat vuosteákkat galgá go váidit ránggáštusvuloš dahkun. Ovdamearkka dihte, mángga geardde verrošit doarjagin lea dábálaččat vearrát go jus doarjjaoažžu ii leat ovdal geahččalan oažžut doarjaga masa ii lean vuoigatvuohta.

Mii sáhtttá dáhpáhuvvat jus doarjjaoažžu váidojuvvot?

Jus boazodoalloeiseváldit váidet doarjjaoažžu verrošan, de leat politiijat mat árvvoštallet váidaga. Boađus árvvoštallamis sáhtttá leat ahte ášši loahpahuvvo, dahje dat gii lea váidojuvvon sáhtttá áššáiduhttujuvvot rihkkuma geažil.

Jus doarjjaoažžu dubmehallá verrošemi geažil, de sáhtttá su ránggáštít sáhkuin dahje giddagasain gitta guokte jagi rádjái, gč. ránggáštuslága § 371. Jus verrošepmi dagahii ahte oáččui hui alla ruhtasupmi dahje lea mángga geardde dahkan boastut, de sáhtttá doarjjaoažžu ránggáštuvvot roavvát rihkon ránggáštuslága § 372. Diekkár rihkkosiid vuođul sáhtttá dubmehallat čohkkát giddagasas gitta 6 jagi.

Doarjja masa ii lean vuoigatvuohta galgá máksojuvvot ruovttoluotta

Beroškeahttá lea go doarjjaoažžu dubmehallan verrošemis, de áigot boazodoalloeiseváldit gáibidit máksojuvvon doarjaga ruovttoluotta. Dat dáhpáhuvvá nu ahte sáddejuvvon máksingáibádus doarjjaoažžui dahje biddjojuvvu vuosterehket boahpteáiggi doarjjamáksiimiidda.

Vaikko doarjjaoažžu eaktodáhtolaččat máksá ruovttoluotta doarjaga maid son lea ožžon go lea verrošan, de goitge áigot boazodoalloeiseváldit mángga háve árvvoštallat váidit ášši.

Offentlig kontroll av reintallet

Hvert år kontrollteller reindriftsmyndighetene reintallet i ulike reinbeitedistrikter. Finnmark har gjennom flere tiår hatt offentlig kontrollerte reintellinger, der det hvert år telles i utvalgte distrikter. Noe som er mer sjeldent, er at det er kontrolltelling i andre reinbeiteområder. I 2018 er distrikter både i Troms og Nordland blitt kontrollert av det offentlige.

- Det var egentlig planlagt å gjennomføre telling i Troms og Nordland i fjor, men av praktiske årsaker så var det vanskelig å få til en telling på slutten av 2017. Derfor ble det besluttet at kontrollen kan foretas i 2018, sier seksjonssjef Asbjørn Kulseng i Landbruksdirektoratet.

Reintallssituasjon i Finnmark følges opp

Reintallssituasjonen i Finnmark har vært en medvirkende årsak til hyppige kontroller i Finnmark. Også vedtak om fastsettelse av reintall på siidaandelsnivå i enkelte distrikter i Vest- og Øst-Finnmark, som er gjort av Reindriftsstyret, og som kan ha økonomiske konsekvenser for siidaandelene, gjør at myndighetene må ha en oppfølging av reintallet.

- Reintallsutvikling, slaktevekter, produksjon og andel umerka voksne rein i distriktet er blant de momentene som vurderes når det besluttes hvor det skal telles. I tillegg er kontrollen en del av tilskuddsforvaltningen, da Fylkesmannen kontrollerer tall opp mot det siidaandelene har oppgitt som grunnlag for tilskudd, sier Kulseng.

Finnmark prioriterer telling i Karasjok i år

Fylkesmannen i Finnmark har sammen med Landbruksdirektoratet besluttet at i 2018 er det kun to distrikter/siidaer i Vest-Finnmark som skal kontrolleres. Det er Orda og Jalgonsiida. I Øst-Finnmark reinbeiteområde er det distrikt 16 – Karasjok Vest (med 10 sommersiidaer) som skal telles.

Helikopter og bakkemannskap

Fylkesmannens mannskaper er ferdige med å kontrollere reintallet i Jalgonsiida i Vest-Finnmark og Rávdolsiida i Øst-Finnmark.

- Vi har brukt helikopter til forkontroll og bakkemannskap i reingjerde da vi telte flokken til Jalgonsiida i høst. Helikopterkontrollen skal sikre at hele flokken sluses gjennom gjerdeanlegget, sier rådgiver Klemet Anders Sara ved reindriftsavdelingen hos Fylkesmannen i Finnmark.

Første gang kontrollen foregår på sommerbeite

Fylkesmannens kontroll i Finnmark foregår vanligvis når flokken er på høstbeiteområdet, før den kommer inn på vinterbeiteområdet. I år har Fylkesmannen for første gang gjennomført telling på sommerbeite i Øst-Finnmark reinbeiteområde, før flokken kommer inn på høstbeitet. I Vest-Finnmark er noen distrikter blitt telt på sommerbeite enkelte år.

- Vi gjennomførte kontroll-tellingen i Rávdolsiida på sommerbeiteområdet i år. Dette har sine praktiske årsaker og noe som siidaen selv har ønsket. Og det fungerte bra, sier Klemet Anders Sara.

Mye tall som skal kryssjekkes

Om kontrollen viser avvik var ikke klart hos Fylkesmannen da Reindriftsnytt gikk i trykken. Fylkesmannen kontrollerer tallene opp mot øvre reintall, men også opp mot tall som siidaandelsleder selv har oppgitt i Melding om reindrift. Denne meldingen leveres inn til Fylkesmannen i april måned, det vil si før årets kalvetilgang. Denne danner grunnlag for å søke om tilskudd og erstatning for rein som er drept av rovdyr for året som er passert.

- Vi kan per i dag ikke si noe om reintallet er innenfor vedtatte rammer eller ikke. Det tar tid å summere og kontrollere opp mot vedtatte og oppgitte tall i Melding om reindrift, sier Sara.

Vanskelige klimatiske forhold

Det er enormt krevende værforhold denne høsten, med regnvær på snødekt mark. Det betyr at det er mye is på bakken, spesielt inne i gjerdeanlegg. Det er sånne forhold som gjør det vanskelig for reindriften å følge sine opprinnelige planer om flytte- og slaktedatoer. Fortsatt gjenstår telling i Orda og resten av distrikt 16.

- På grunn av naturbaserte forhold, så kan ikke reinflokkene samles

inn slik det var planlagt. Vi har stor forståelse for at er vanskelig akkurat nå når elver og vann er isfrie i midten av november, og det er isete overalt, sier Klemet Anders Sara hos Fylkesmannen i Finnmark.

Tellekorps

Fylkesmannen setter opp tellekorps for å gjennomføre kontrolltelling.

Tellekorpsset består av folk som selv er aktive reineiere, og som Fylkesmannen ansetter for ett og ett oppdrag av gangen. Det har vist seg at det noen ganger kan være utfordringer med å få tak i tilstrekkelig antall reinteilere som Fylkesmannen trenger for å kunne gjennomføre tellingen.

- I perioder med krevende vær- og føreforhold, så er stort sett alle reineierne opptatt i egen reindrift. Det kan påvirke Fylkesmannens plan for telling. Det hender noen ganger at vi ikke klarer å samle tellekorps, da de vi leier inn er opptatt med sin egen reindrift, sier Sara.

TROMS

Manglende ressursoversikt på Kvaløya

Fylkesmannen i Troms har gjennomført en offentlig kontrollert telling på Kvaløya i Troms reinbeiteområde. Bakgrunnen for å velge ut Kvaløya er at myndighetene over tid har hatt manglende ressursoversikt i distriktet.

- Fylkesmannen har gjennom Melding om reindrift der siidaandelene selv rapporterer inn reintallet sitt, registrert svingninger i reintallet. Distriktets totale tall var over det fastsatte tallet, sier seniorrådgiver Øystein Ballari i Plan- reindrift- og samfunnssikkerhetsavdelingen hos Fylkesmannen i Troms.

Telling på to plasser i distrikter

Kontrolltelling foregikk i to perioder på to forskjellige plasser i distriktet. Dette fordi det er naturgitte forhold som vanskeliggjør samling av rein til én plass.

- Vi brukte helikopter både til å få oversikt og til å samle flokken, og vi brukte også tellekorps slik man gjør andre steder, sier Ballari.

Ikke for høyt reintall, men stort antall umerkede rein

Fylkesmannens kontrolltelling viste at det totale reintallet i distriktet ikke var overskredet. Derimot ble det avdekket en større andel voksne dyr uten eiers reinmerke. Reindriftsloven forutsetter at all rein skal være merket med eierens merke innen 31. oktober samme året den er født.

- Under kontrolltelling ble det registrert mange umerkede voksne dyr, og dette forholdet er ikke i henhold til reindriftsloven, sier Ballari.

Salg av umerkede rein

Distriktet tok grep umiddelbart, og sendte all umerka rein til slakting og salg. Utbyttet av salget av rein uten lovlig merke, skal tilfalle eieren dersom det er kjent hvem som er eier. Dersom eier ikke er kjent, så skal utbyttet gå til distriktsskassa, ifølge reindriftsloven.

- Hvem som får utbyttet av salget er et privat anliggende, og altså ikke noe som Fylkesmannen blander seg oppi, forteller Øystein Ballari.

Manglende samarbeid fra den ene parten

Det er to siidaandeler i distriktet. Den ene siidaandelen medvirket til at Fylkesmannen fikk gjort jobben sin greit, mens den andre ikke ville samarbeide for å tilrettelegge flokken for offentlig kontrollert telling. I pålegg om telling opplyses det om at siidaandelen plikter å legge til rette for at Fylkesmannen kan foreta kontroll.

- I dette tilfellet ville ikke siidaandelen følge pålegget som var gitt av Fylkesmannen, dermed måtte vi bruke tvangshjelmelen, sier Ballari.

NORDLAND

Saltfjellet reinbeitedistrikt er kontrollert

Fylkesmannen i Nordland gjennomførte offentlig kontrollert telling av rein i Saltfjellet reinbeitedistrikt vinteren 2017/2018. Formålet med tellingen var blant andre kontroll av øvre reintall og tilskuddsforvaltningen.

- Telling viste at reintallet i distriktet var innenfor det tillatte, og den ga forvaltningen også en kontrollert oversikt over flokksammensetning i distriktet, sier seniorrådgiver Jo Vidar Nordhaug hos Fylkesmannen i Nordland.

Tellinger flere steder og i flere omganger

Saltfjellet reinbeitedistrikt er et helårsdistrikt og det var derfor rein mange steder i distriktet. Dette gjorde at tellingen måtte skje på flere steder og i flere omganger.

- Vi foretok også en omfattende etterkontroll for å sikre at tilnærmevis all rein i distriktet hadde vært telt, sier Nordhaug.

Godt samarbeid med distriktet og fylkesmannen i Finnmark

Det er ikke noe eget tellekorps i Nordland reinbeiteområde, og Fylkesmannen i Nordland fikk derfor bistand fra Fylkesmannen i Finnmark og tellekorps derfra.

- De gjorde en glimrende jobb, og samarbeidet med distriktet og siidaandelene fungerte også bra, sier Jo Vidar Nordhaug.

Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriffts-basert vekst og verdiskaping – en suksessfaktor

I månedsskiftet februar/mars 2019 arrangerer Innovasjon Norge og Markedsutvalget for reinkjøtt årlig fagkonferanse for reinkjøttneringen. Dette er et bransjetreff, upolitisk og kommersielt, hvor fokus er: «Rein – helten på vidda».

- Konferansen har utviklet seg til å bli en viktig møteplass for bedriftene i bransjen og det ventes omlag 70 personer til arrangementet, som også denne gangen vil foregå i Tromsø, forteller seniorrådgiver Atle Malinen i Innovasjon Norge.

Samhold og stolthet er viktig

Det å skape samhold og stolthet er viktig i en liten bransje. Man må samarbeide der man kan, og konkurrere der man må. Bedriftene har i dag flere gode samarbeidsprosjekter og er gjensidig avhengige av hverandre på flere områder.

- Vi ser at flere bedrifter er aktiv med produktutvikling og noen spesialiserer seg mot nye markeder. Det gjelder å være et hode foran! Det er dynamikk og konkurranse i bransjen, heldigvis. Uten dynamikk blir det mindre innovasjon, sier Atle Malinen.

Årlig fagkonferanse

De siste årene har det vært et fagtungt program på konferansen, hvor mange bransjerelaterte temaer er diskutert. Det har vært et mål å styrke bedriftenes kompetanse, bygge nettverk og dyrke samarbeidsmuligheter. Bedriftene har deltatt på konferansene med dels lange økter med økonomi, gruppearbeider,

workshops og dette har kulminert i et kompetanseprogram med pr i dag 9 deltakende bedrifter. (se egen artikkel)

- Bransjen har vært meget dyktig de siste årene, prisene på reinkjøtt er rekordhøy og de fleste bedriftene forteller om at etterspørselen ikke stagnerer selv om prisen er i det øverste sjikt, sier Malinen.

Gode priser, høy kvalitet og tiltalende design

Det er utviklet nye produkter, mange bedrifter har utviklet en meget tiltalende design og ikke minst høy kvalitet. Reineierne oppnår gode priser på produksjonen, noe som er mulig når prisen ute i markedet er høy. Hele verdikjeden er avhengig av at etterspørselen er god - og betalings-

villighet. Flere av bedriftene er eid og drevet av reineiere, mens andre er avhengige av reineierne.

- Felles for alle er at de hver dag jobber med å skape etterspørsel etter det beste kjøttet Norge har – reinkjøttet, sier Atle Malinen.

Malinen sier videre at det er utrolig mange bedrifter og prestasjoner å trekke frem i denne sammenhengen, noe som de skal under neste års konferanse.

- Vi ser frem til å la bedriftene senke skuldrene litt for en gangs skyld, klappe seg selv på skuldrene – og rett og slett se tilbake på den gode jobben de har gjort over flere år - før ermene brettes opp og jobben fortsetter, sier en fornøyd Malinen.

Kompetanse- og bedriftsutviklingsprogram for reinkjøttneringen 2018 - 2019

I år har Innovasjon Norge satt igang et kompetanse- og bedriftsutviklingsprogram for reinkjøttneringen. Programmets overordnede mål er å bidra til vekst og økt verdiskaping i bedrifter i reinkjøttneringen med fokus på økonomi, salg, markedsføring, strategi og innovasjon.

Bedriftene vil få tilført kompetanse og bistand innenfor disse områdene, og dermed en anledning til å profesjonalisere virksomhetene sine.

- Den enkelte bedrift setter sine mål med basis i sitt ståsted og sine utviklingsbehov. Lønnsomhetsutvik-

ling og innovasjon vil være en «rød tråd» i programmet, sier prosjektleder Tom Fredrik Dahl i kompetanse- og bedriftsutviklingsprogrammet.

Ni bedrifter skal profesjonalisere virksomheten

Programmet retter seg mot daglig

ledere og nøkkelpersonell i bedriftene. Det er stort spenn av forskjellige foredlingsbedrifter fra reinkjøttneringen. Det er bedrifter som er små med få ansatte til store foredlingsbedrifter som er med.

- Av totalt ni bedrifter, deltar flere reindriftsutøvere med egen foredlingsvirksomhet, samt bedrift med reiselivsprodukt hvor matelementet står sentralt, sier prosjektlederen.

Individuell rådgivning og oppfølging
Bedriftene har ulike behov, både sett ut i fra størrelse og den kompetansen som i dag ligger i reinkjøttbedriftene. Individuell rådgivning og oppfølging bidrar til behovstilpasset utvikling og kompetanseheving i utviklingsprosessen.

- Det vil si at alle bedriftene forventes å få nytte og effekter, da dette skal relateres til den enkelte bedrifts situasjon og utviklingsbehov. Vi ser at det er en gruppe som er motivert og ser verdien av å delta. Prosjektet går over ca. 1,5 år med forventet avslutning våren 2019, sier Tom Fredrik Dahl.

Samlinger og rådgivermøter

Bedriftene har fått tilknyttet kompetente bedriftsrådgivere som bistår og er veiledere i utviklingsprosessen. Rådgiverne er ansvarlig for prosessene mellom nettverkssamlingene. Samlingene har relevant og engasjerende faglig innhold. Det skjer erfaringsutveksling mellom deltakerne og nettverksbygging på samlingene.

- På den siste samlingen i år som gikk i Tromsø i slutten av november, sto ledelse, kommunikasjon og samhandling på agendaen. Forrige samling, i august, var vi på studietur i Rovaniemi og lærte om reinkjøttneringen i vårt naboland, forteller Dahl. *(forts. neste side)*

Tom Fredrik Dahl driver Dahl Consulting i Tromsø, og er innleid av Innovasjon Norge for å lede kompetanseprogrammet for reinkjøttneringen.

Verktøykassa for den enkelte bedrift. Rådgiverne skal blant annet bidra til at bedriftene utvikler og oppdaterer sine forretningsplaner og setter disse ut i livet. Man skal også lære å identifisere og iverksette forbedrings tiltak i bedriften. Konkrete strategiske innovasjonsprosjekter blir bearbejdet og startet opp og realisert, samt nøkkelpersonell i bedriftene involveres for intern kompetanseutvikling og utviklingsarbeid.

- Deltakerne får kunnskap om verktøy som kan brukes i bedriftenes videre utvikling. Rådgivere, som bistår bedriftene i løpet av hele prosessen, sørger for at prosessen er praktisk rettet og tilpasset bedriftenes situasjon og utviklingsbehov, sier Tom Fredrik Dahl.

Tiltaket er et spleiselag mellom ulike programmer i Innovasjon Norge og bedriftene som betaler en deltaker-

avgift og legger inn egen arbeidsinnsats i dette gjennom prosessen.

Deltakende bedrifter:

- Kautokeino Rein
- Nordlys Rein
- Skodi Rein
- Rein Passion
- Bugøynes Produksjon
- Arctic Rein og Vilt
- Rørosrein
- Finnmark Rein

Fra idè til prosjekt

Kautokeino Rein er en av reinkjøttbedriftene som deltar i utviklingsprogrammet. Innovasjon Norge hadde en forutsetning for deltakelse at bedriften skal holde på med noe innovativt.

Tom Fredrik Dahl på bedriftsbesøk hos Per Anders og Anna Kristine S. Bongo. Kautokeino Rein har i prosessen jobbet med å komme fra idèstadiet til konkret prosjektplanlegging og muligens et nytt produkt til neste år.

- Vår bedrift hadde en idè som vi lenge hadde snakket om. Vi hadde så vidt startet med å utvikle idèen til prosjekt, men ikke kommet så godt i gang ennå da Innovasjon Norge annonserte utviklingsprogrammet, sier Anna

Kristine S. Bongo i Kautokeino Rein.

Nyttig veiledning i prosessen

Kautokeino Rein har jobbet med det nye prosjektet sitt og ellers med å utvikle bedriften. Gjennom

utviklingsprogrammet, så er det en bedriftsrådgiver som følger bedriften det året programmet varer.

- Det er stor nytte i at en utenfra kommer inn i prosjektet. Han ser alt med nye øyne, både det som er bra og det som kan bli bedre. Vi har fått god drahjelp og det gjør at vi fortsatt holder på med det nye prosjektet, sier Bongo.

Lærerikt å dele erfaringer

I programmet er det fagsamlinger der alle deltakerne møtes med jevne mellomrom. Programmets temaer hittil har vært ganske generelle, men likevel aktuelle for deltakerne. Samlinger er også en arena for å skape relasjoner og nettverket med andre reinkjøttprodusenter.

- Det er lærerikt med fagsamlinger og å høre hvordan andre jobber. Og det er bra å kunne snakke om ting som kan oppleves som utfordrende i vår bransje, sier Anna Kristine Bongo.

INNOVASJON OG LØNNSOMHET

Det er mye positivt som skjer i reinkjøttbransjen for tiden. Det er en enorm forskjell fra den gangen tonnevis med reinkjøtt bygde seg opp på lager, til dagens situasjon med mange videreforedlingsbedrifter, et stort utvalg av produkter, gode priser til råvareleverandør og jevn etterspørsel etter reindriftens produkter.

Reindriftsavtalens prioriteringer

Årlig er det satt av øremerkede midler over reindriftsavtalen til tiltak som skal øke verdiskapingen i reinkjøttproduksjonen. I gjeldende reindriftsavtale er det vedtatt å bruke 5 mill kr på markedsstiltak, mens man bruker 8,2 mill kr som reindriftens andel i Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping, som forvaltes av Innovasjon Norge (IN). Dette systematiske arbeidet over flere år har gitt gode resultater for både reindriftsnæringen og reinkjøttbransjen.

Hvem kan få finansiering gjennom Utviklingsprogrammet?

Du kan få finansiering hvis du er i en av følgende kategorier:

- Reineiereid foredlingsbedrift med hovedmål å utvikle matspesialiteter basert på reinkjøtt
- Reineier som samarbeider med foredlingsbedrifter der råvarene går til produksjon av matspesialiteter
- Foredlingsbedrifter og forpliktende produsentsammenslutninger med hovedmål å utvikle matspesialiteter basert på reinkjøtt
- Reineier som ønsker å starte eller utvikle virksomhet knyttet til bruk av reinens biprodukter
- Reineier som ønsker å starte eller utvikle virksomhet knyttet til reiseliv hvor matelementet er sentralt.

IN ønsker at finansieringen skal komme reindriftsutøverne til gode. Det betyr at støtte til videreforedlingsbedrifter skal ha en økonomisk effekt

for reindriften enten i form av økt pris eller økt salgsvolum. I særskilte tilfeller kan det også gis støtte til nyetableringer.

Hva kan IN finansiere?

Du kan få tilskudd eller en kombinasjon av tilskudd og lån til nyskaping og bedriftsutvikling, produktutvikling (inkl. utvikling av emballasje), konsulentbistand og kompetanseutvikling. På mat- og reiselivsområdet kan det også gis støtte til felles omdømme- og markedsføringstiltak. Det kan gis støtte både til utviklingsfasen (forprosjekt) og hovedprosjekter.

Dersom prosjektet direkte eller indirekte medfører økt kapitalbinding eller at det må foretas større fysiske investeringer i bygninger, maskiner etc., kan dette kapitalbehovet lånefinansieres. For nyetablerte virksomheter er det også mulig å få garanti for driftskreditt.

De tre hovedområdene for finansiering kan beskrives nærmere slik:

1. Bedriftsutvikling

Det kan gis tilskudd eller en kombinasjon av lån og tilskudd til delvis dekning av myke investeringer. Tilskudd til fysiske investeringer kan bare gis i de tilfellene det er helt nødvendig for å sikre en positiv utvikling i forbindelse med utviklingsprosjekter, samt med nyetableringer. Utviklingsprogrammet er i hovedsak rettet mot etablerte bedrifter og skal bidra til vekst og utvikling gjennom virkemid-

lene bedriftsutvikling, vekstsatsing og bedriftsnettverk.

2. Kompetansetiltak

Kompetanse er sentralt i utviklingen av bedriftene. Veiledning i forretningsdrift, markedskompetanse og nettverksbygging vil være sentralt for å sikre videre drift og videreutvikling. Kompetansetiltak vil bli tilbudt både av Innovasjon Norge og gjennom de regionale kompetansenettverkene.

3. Felles omdømme og markedsføringstiltak

Med felles markedsføring på mat og reiselivsområdet menes først og fremst satsinger som bidrar til kjøpsutløsende adferd hos sluttbruker. De felles markedsføringsprosjektene skal medvirke til å heve forbrukerkunnskapen og dermed bidra til økt innovasjon og verdiskaping i reindriften, reinkjøttbransjen og for den reiselivsbaserte virksomheten i reindriften.

For å kunne bruke midler fra Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping til felles markedsføringstiltak, må det komme tydelig frem hva man ønsker å oppnå. Arrangementer som enten er matarrangementer, eller som kombinerer mat og reiseliv prioriteres. Det legges også opp til et samarbeid med Markedsutvalget for Reinkjøtt for å oppnå synergier av fellesarrangement.

Forprosjektstøtte

Et forprosjekt innebærer analyser og utredninger som er nødvendige for å kunne ta beslutning om å gjennomføre hovedprosjektet. Forprosjektet skal også resultere i en plan for gjennomføring av hovedprosjektet. Ta kontakt med en kundefrådgiver hos IN før du søker, for å vurdere om ditt prosjekt kan ha nytte av et forprosjekt.

Norsk/finnsk rein-gjerdekonvensjon

Stortinget i Norge og riksdagen i Finland godkjente avtalen om ny reingjerdekonvensjon høsten 2016. Konvensjonen trådte i kraft 01.01.2017. Den nye konvensjonen innebærer blant andre at det skal bygges nytt konvensjonsgjerde fra Angeli til Leavvajohka. Streknin-gen er på omlag 150 km, fordelt med henholdsvis ca 80 km til Norge og ca 70 km til Finland.

Fra Angeli til Gamle Karigasniemi skal gjerdet gå på finsk side. Her skal gjerdet krysse Anárjohka og fortsette på norsk side og krysse Kárášjohka ved Itkonjárga og føres til øversiden av E6. Herfra skal gjerdet gå på øversiden av E6 til Leavvajohka. Konvensjonen inneholder også nye bestemmelser for situasjoner der rein krysser konvensjonsgrensen ulovlig.

Gjerdet skal være ferdigstilt i 2021

I følge konvensjonen skal gjerdet stå ferdig 5 år etter at konvensjonen er trådt i kraft. Det er anslått en total-kostnad for gjerdet på ca 15 mill. kr. I praksis betyr det at gjerdet er delt inn i 4 byggetrinn, og det skal stå

ferdig innen 1. januar 2022. Første byggetrinn var planlagt gjennomført i 2018. Gjerdetraseen ble klarert med grunneiere og kulturminnevernet, og ryddet høsten 2017.

- Imidlertid tillot ikke budsjettsituasjonen å gjennomføre det første byggetrinn i 2018, sier seniorrådgiver Johan Ingvald Hætta i Landbruksdirektoratet.

Byggestart i 2019

Første byggetrinn blir derfor lyst ut for bygging i 2019. Byggetrinn 2 og 3 er i 2018 klarert med grunneiere og kulturminnevernet og vil bli lyst ut for rydding i 2019.

- Etter at det det nye gjerde står ferdig i 2022 vil det, med unntak av strekningen Leavvajohka til Buolbmát, være et sammenhengende reingjerde mellom Norge og Finland med en total lengde på ca 640 km, sier Hætta.

Kommisjon som overvåker

Ihht. konvensjonen artikkel 5 er det oppnevnt en kommisjon som bl.a. skal overvåke oppføringen av reingjerdet. Kommisjonen vedtar også standarden på gjerdet, høyde, dimensjoner på stolper, hvordan porter skal utformes, m.m. Landbruksdirektoratet er sekretariat for kommisjonen og foretar planlegging, utlysning og oppfølging av byggeprosjektene.

Sammen- slåing av fylkesmanns- embetene

Fylkesmannsembetene i Troms og Finnmark slås sammen til Fylkesmannen i Troms og Finnmark fra 1. januar 2019. Reindriftsavdelingen beholder sine lokaliseringer på fem ulike steder i regionen.

Reindriftdirektør Sunna Marie Pentha

- Vi beholder våre fem kontorsteder i Vadsø, Karasjok, Kautokeino, Andselv og Tromsø slik vi har i dag, og sånn sett vil ikke servicen overfor reindriftnæringen endres i det nye fylkesmannsmbetet, sier reindriftdirektør Sunna Marie Pentha.

Arealplanarbeidet prioriteres Fylkesmannen har 17 stillinger i Reindriftsavdelingen, fordelt på de fem kontorene. I tillegg vil det være to stillinger i planseksjonen innen Justis- og kommunalavdelingen. Begge avdelingene ledes fra Vadsø, mens medarbeiderne kan ha forskjellig kontorsted.

Fylkesmannen skal informere og veilede kommuner om reindriftens bruk av arealer, og om reindriftens rettigheter til beiteområdene. Fylkesmannen i Troms og Finnmark får ansvaret for oppfølging av 43 kommuner.

- Tanken med å ha to reindriftsstil-

linger i planseksjonen i kommunalavdelingen er at næringens arealinteresser ivaretas best når reindriften er integrert i det ordinære planarbeidet hos fylkesmannen, sier Pentha.

Tre reinbeiteområder å holde styr på Fylkesmannen er reindriftsmyndighet med administrativt og faglig ansvar for gjennomføring av reindriftpolitikken på regionalt nivå. Fylkesmannen forvalter også juridiske og økonomiske virkemidler på reindriftsområdet og veileder næringen.

- Vi har et stort nedslagsfelt, da vi skal forvalte de tre nordligste reinbeiteområdene med til sammen 69 distrikter av 99 i hele landet, og 430 siidaandeler av totalt 541. Fremover ønsker vi å prioritere veiledning på distriktsnivå i tillegg til de ordinære oppgavene våre. Lokalkontorene består, og er selvsagt tilgjengelig for næringen også etter omorganisering

gen hos fylkesmannen, sier Sunna Marie Pentha.

Ny ledelse hos fylkesmannen

Elisabeth Vik Aspaker skal lede det nye fylkesmannsmbetet fra Vadsø. Stian Lindgård og Bård Magne Pedersen er ansatt i stillingene som assisterende fylkesmenn i det nye embetet. Lindsgård vil ha sitt kontorsted i Vadsø, mens Pedersen skal sitte i Tromsø.

Sunna Marie Pentha er i 2018 ansatt som reindriftdirektør. Hun begynte i stillingen i august. Pentha har hovedfag i økologi fra Universitetet i Tromsø. Hun har arbeidet med reindrift i snart 20 år, de siste 13 årene i offentlig forvaltning. Hun har vært lærer på Samisk høgskole, utviklingspilot ved Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) og inntil hun begynte hos fylkesmannen var hun seniorrådgiver i seksjon reindrift i Landbruks- og matdepartementet.

FAGSAMLING

Landbruks- og matminister Bård Hoksrud hadde innlegg om reindriftens muligheter innen mat, tjenester og opplevelser for å øke verdiskapingen i næringen. Han hadde også et ønske om mer veiledning og mindre kontrollvirksomhet i reindriften.

Landbruksdirektoratet har arrangert en fagkonferanse for landbruksforvaltningen hos fylkesmennene i slutten av oktober. Det er første gangen at direktoratet samler hele direktoratet og fylkesmennenes fagavdelinger på felles samling. Konferansen er en møteplass for faglig utdyping, refleksjon og inspirasjon på tvers av fagområder.

På fagkonferansens første dag var det flere innlegg fra verdikjedene i landbruket. Landbruks- og matminister Bård Hoksrud hadde innlegg om blant andre mulighetene i reindriftsnæringa. Statsråden trakk fram et ønske om mer fokus på verdiskaping i næringa.

Are Smuk Figved er administrerende direktør i Finnmark Rein. Han mente at prisøkningen til reineier og den positive trenden i verdikjeden vil fortsette i mange år.

- Vi fikk høre om skog, meieri og rein. Are Figved fra Finnmark Rein snakket

om bærekraft i reindriften og hvordan Finnmark Rein har jobbet med å styrke reinkjøttmarkedet. Kiloprisen for kjøttet reineieren får, har økt veldig mye de siste årene, sier seksjonssjef Asbjørn Kulseng i Avdeling Reindrift i Landbruksdirektoratet.

De neste dagene hadde Landbruksdirektoratet ved Avdeling Reindrift egne sesjoner med Fylkesmennene fra reinbeiteområdene. Her var det godt oppmøte både fra fylkesmenn og departementet. En stor del av samlingen var viet til bruksregler i reindriften.

- Fylkesmennene i Finnmark, Troms Nordland og Trøndelag hadde innlegg om hvordan de jobbet sammen med reindriften om bruksregler. Det var også tid til gjennomgang av forskriftsendringer i forbindelse med årets reindriftsavtale og risikovurderinger i tilskuddsbehandlingen, sier Kulseng.

Melding om reindrift og søknad om tilskudd

Landbruksdirektoratet jobber nå med å utvikle nye digitale skjema for innlevering av melding om reindrift og søknad om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag. Digitale skjema for siidaandelsledere skal være på plass våren 2019.

Innlevering av melding om reindrift og søknad om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag ble i 2018 gjennomført på papir. Til innleveringsfristene i 2019 skal siidaandelsledere fylle ut og levere melding om reindrift og søknad om tilskudd på et digitalt skjema.

Enklere og mer sikre skjema

Det er viktig at de nye digitale skjemaene tilfredsstillir sikkerhetskrav med tanke på konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet. Løsningene skal være enkle å bruke, og gi lavere tidsbruk for siidaandelsleder. Tilrettelagte digitale skjema reduserer

risiko for feil i meldingen, feil i søknaden og feil i den påfølgende saksbehandlingen.

- Vi vil tilrettelegge skjemaene slik at informasjon om siidaandelen er utfylt på forhånd når skjemaet åpnes, sier rådgiver Bjørnar Strøm-Hågensen i Landbruksdirektoratet.

Når det er klargjort for nye skjema for bruk, kan siidaandelsledere finne lenke til disse på Landbruksdirektoratets nettsider.

- Vi legger opp til innlogging via ID-por-

ten/Altinn med fødselsnummer, før man får tilgang til å fylle ut skjema. Etter innlevering sender vi kvittering til siidaandelsleders meldingsboks i Altinn, sammen med en kopi av det utfylte skjemaet, sier Strøm-Hågensen.

Informasjon på nyåret

Landbruksdirektoratet vil informere mer om de nye digitale skjemaene i forkant av fristene for innlevering av melding om reindrift og søknad om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag.

Diedđáhus boazodoalu birra ja doarjaga ohcama birra

Eanandoalldirektoráhtta lea dál ođasteame digitála skoviid boazodoalldiedđáhusii ja doarjjaohcamii siidaosiide ja boazoervviide. Digitála skovit siidaosiid jodiheddjiide galget gárvásat gidđat 2019:s.

Siidaosít ja boazosearvvit šadde 2018:s addit boazodoalldiedđáhusa ja doarjjaohcama báberhámis. 2019 áigemearrái galget siidaosít beassat deavdit ja addit boazodoalldiedđáhusa ja doarjjaohcama digitála hámis.

Álkit ja sihkarit skovit

Lea deatalaš ahte digitála skovit devdet dohkálaš sihkarvuodagáibádusaid dasa mii guoská persovnnalaš dieduid čiegusvuhtii, luohtehahttivuhtii ja dárbbášlaš dieduid gávnamii. Čovdosat galget álkit geavahit, ja siidaosiid jodiheddjit eai galgga dárbbášit atnit nu ollu áiggi. Heivehuvvon digitála skovit unnidit vejo-

lašvuodaid ahte šadde boasttuvuođat diedđáhusas, boasttuvuođat ohcamušas ja nu maiddá čuovvovaš áššemeannudeamis.

- Mii áigut heivehit skoviid nu ahte diedut siidaosi birra leat ovdagihitii juo devdovuvvon go skovi rahpá, dadjá ráđdeaddi Bjørnar Strøm-Hågensen Eanandoalldirektoráhttas.

Go ođđa skovit leat gárvásat geavahit, de sáhttet siidaosiid jodiheddjit gávdat geainnu daidda Eanandoalldirektoráhtta neahttasiiddus.

- Mii áigut bidjat nu ahte sáhtta beassat sisa ID-geainnu/Altinn čađa riegádanummáriin, ovdal go sáhtta deavdigoahtit skoviid. Go lea deavdán skoviid ja sádden sisa, de mii sáddet gutte siidaosi jodiheddjiide Altinn postaboksái, mielddusin lea vel kopijja devdon skovis, dadjá Strøm-Hågensen.

Diehtu ođđajagis

Eanandoalldirektoráhtta áigu eambo dieduid addit digitála skoviid birra ovdal boazodoalldiedđáhusa ja doarjjaohcama siidaosiide ja boazoservviide áigemeari.

3,1 MILLIONER TIL FORSKNINGS- OG UTVIKLINGSPROSJEKTER

Reindriftens utviklingsfond (RUF) har i 2018 tildelt støtte på til sammen 3 158 000 kroner til sju FoU-prosjekter.

Til søknadsfristen 1. mars kom det inn åtte søknader om tilskudd til FoU-prosjekter. RUF-styret har vedtatt å støtte sju av disse. Alle er flerårige prosjekter med prosjektoppstart i fjor eller tidligere. Seks av prosjektene er inne i sitt siste år, og skal levere sin sluttrapport innen 1. april 2019. Disse prosjektene mottar støtte fra RUF i 2018:

Raggovidda vindparks effekter på reinens arealbruk og den lokale reindriften

Hvordan påvirker vindkraftanlegg reindriften? Dette prosjektet undersøker hvordan Raggovidda vindpark i Finnmark påvirker bevegelsesmønster og arealbruk hos den lokale reindriften.

Forskningsmetode

Studiedesignet baserer seg på observasjonsstudier som er foretatt siden høsten 2011, deriblant GPS-merking av rein. Studien var finansiert av Varanger kraft og ble avsluttet i 2016. Med bidrag fra RUF vil forskerne få syv år med data, hvorav 4 år fra driftsfasen, som vil danne grunnlaget for å lage robuste analyser og konklusjoner. Databearbeidingen skal skje i tett samarbeid med den lokale reindriften.

Betydning for den lokale reindriften

Raggovidda vindpark er etablert i sommerbeiteområdet til reinbeitedistrikt 7, Råkkonjårga. Det er en målsetning å få et mest mulig riktig bilde av hva som virker inn på dyrenes atferd og arealbruk i tilknytning til vindparken, hvor informasjon om reindriften og praktisk kunnskap og erfaring fra reindriftnøttere har stor betydning i prosjektet.

Betydning for den lokale reindriften

Prosjektets hovedmål er å teste hvordan Raggovidda vindpark påvirker bevegelsesmønster og arealbruk til den lokale reindriften (Råkkonjårga) gjennom kalvings- og barmarksesongene.

Delmål:

1. Integre kunnskap og ekspertise blant reindriftnøttere med forskningsbasert kunnskap, slik at man på en bedre måte kan identifisere og formidle årsakssammenhenger i forhold til menneskelig forstyrrelser på reinsdyrs arealbruk
2. Teste hvordan synligheten til turbiner påvirker arealbruken til reinsdyrene
3. Teste og beskrive avbøtende tiltak og/eller kompensierende aktiviteter som reindriften kan bruke for å minske potensielle negative virkninger av vindparkutbygginger

Forsknings samarbeid

Forskningsprosjektet er et samarbeid mellom forskere ved Universitetet i

Oslo og NINA, som har samarbeidet med Sveriges lantbruksuniversitet om en oppsummeringsrapport om vindkraftens påvirkning på reinsdyr og reindriftnæringen.

Prosjektfakta

- Prosjektleder: Sindre Eftestøl
- Ansvarlig institusjon: Universitetet i Oslo
- Prosjektperiode: 2017-2019
- Tilsagn RUF: 100 000 kroner i 2017; 100 000 i 2018
- Totalkostnad RUF: 350 000 kroner

Deteksjon av skrantesjukdom (prioner) i avføring fra rein

Hvordan oppdage skrantesjukdom tidligst mulig i sykdomsutviklinga? Dette prosjektet vil utarbeide en metode som effektivt kan teste smitte i avføring fra rein og hjortedyr.

Skrantesjuka

Skrantesjuka er en dødelig sykdom som rammer hjortedyr, og tilhører samme sykdomsgruppe som skrapesyke hos sau og geit, kugalskap hos storfe og Creutzfeldt Jakob sykdom (CJD) hos mennesker. Det finnes ingen kur eller vaksine for prionsykdommene. Smitten (PrPSc) er sterkt konsentrert i hjernen i slutten av sykdomsforløpet og diagnosen er basert på deteksjon av PrPSc i hjernevev, det vil si når dyret er død.

Dagens tester

Testene som finnes tilgjengelig i Norge i dag er sensitive nok for å påvise skrantesjueprioner i hjernen på et sjukt dyr. Men prioner kan også skilles ut i små mengder i ekskretter i inkubasjonsfasen. Dette prosjektet ønsker derfor å etablere en meget sensitiv test for å identifisere smitten i avføring.

Tidlig diagnostisering for å hindre spredning

I mars 2016 ble skrantesjue påvist for første gang i Europa, hos norsk villrein i Nordfjella. Videre testing har oppdaget ytterligere fire positive dyr, to elger og to villrein. Dette funnet vekket stor internasjonal oppmerksomhet, og oppfattes som en katastrofe for Europeisk hjortevilt siden dette er den mest smittsomme av alle prionsykdommene.

Prosjekt mål

Målet med dette prosjektet er å utvikle og etablere en metode som kan påvise smitten tidlig i inkubasjonsfasen hos levende dyr. Metoden er ønsket etablert i Norge for å kunne spore smitte hos levende dyr og dermed enklere bestemme effektive tiltak for å hindre spredning av sykdommen.

Studiedesignet baserer seg på laboratorietesting og analyser for å finne fram til en test som kan detektere prioner i ekskretter som urin, spytt og avføring. Nærmere bestemt

vil testen "Real-Time Quaking Induced Conversion Assay" (RT-QuIC) benyttes og utvikles i prosjektet. I dette arbeidet vil det brukes biologisk materiale som blant annet er samlet inn gjennom tidligere forskningsprosjekter. Det vil tas ut avføringsprøver fra dyr som eventuelt blir påvist med skrantesyke i løpet av prosjektet.

Internasjonalt forskersamarbeid
Forskergruppen har erfaring med prionsykdommer hos dyr. Det er inngått et samarbeid med INRA i Frankrike, som i løpet av det siste tiåret bidratt vesentlig til forståelsen av hvordan smitten av prionsykdommer sprer seg i kroppen

Prosjekt fakta

- Prosjektleder: Sylvie L. Benestad
- Ansvarlig institusjon: Veterinærinstituttet
- Prosjektperiode: 2017-2018
- Tilsagn fra RUF: 635 000 kroner i 2017; 545 000 kroner i 2018
- Totalkostnad RUF: 1 180 000 kroner

Helse, miljø og sikkerhet i reindriften

Formålet med prosjektet er å kartlegge kritiske faktorer i reindriftsutøvernes arbeidsmiljø og behovet for helse, miljø og sikkerhetstiltak for denne arbeidsgruppen i Norge i dag.

I Norge er reindrift hovedsakelig nomadisk. Dyrene flyttes over store områder minst to ganger i året, og de samles i gjerdeanlegg der individer fanges, holdes fast og merkes, medisineres eller sorteres ut til slakt. Arbeidet gjøres manuelt, ofte under lave temperaturer og med relativt stor risiko for belastningsskader for reindriftsutøveren.

Litteraturstudier, intervjuer og målinger

Kartlegging av kritiske faktorer i reindriftsutøvernes arbeidsmiljø og behovet for helse, miljø og sikkerhetstiltak vil gjøres ved hjelp av litteraturstudier, semi-strukturerte intervjuer og direkte målinger av arbeidsbelastning på reindriftsutøvere som utfører vanlige arbeidsoppgaver i sin daglige drift. Prosjektet vil på denne måten fremskaffe kunnskap om helse, miljø og sikkerhet i reindriften som bidrar til å nå målet om en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift for fremtiden.

Prosjekt fakta

- Prosjektleder: Grete Jørgensen
- Ansvarlig institusjon: NIBIO
- Prosjektperiode: 2016-2018
- Tilsagn RUF: 170 000 i 2016; 575 000 i 2017; 205 000 kroner i 2018
- Totalkostnad RUF: 950 000 kroner

© Bjørnar Strøm-Hågensen

Fleksibilitet i reindriften: barrierer og muligheter for bærekraftig utvikling i reindriften i Nordland

Hvordan vil økt rovdyrpress og klimaendringer påvirke fleksibiliteten til reindriftnæringen? Dette prosjektet retter fokuset på i Nordland, men vil ha stor betydning for reindriften i alle nordiske land.

Dynamiske rammer

For å sikre produktivitet og bærekraft i reindriften er det nødvendig at de institusjonelle rammebetingelsene er dynamiske, slik at reindriftsutøverne kan utnytte mulighetene og avdempes utfordringene som oppstår som følge av naturgitte og institusjonelle endringsprosesser.

Økt kunnskap om hva som påvirker fleksibiliteten

Målet med dette prosjektet er å øke kunnskapen om hva som påvirker fleksibiliteten hos reindriftsutøverne for å manøvrere i fragmenterte landskap, og identifisere muligheter og hindringer som påvirker produktiviteten og bærekraften i reindriftnæringa. Institusjonelle endringsprosesser som rovviltforvaltning, og ulik tilgang til beiter i kystnære strøk og i Sverige, er viktige aspekter som påvirker fleksibiliteten i reindriftnæringen i Nordland. Med utgangspunkt i eksisterende og nylig ferdigstilte forskningsprosjekter vil prosjektet studere hvordan økt rovdyrpress og endringer i arealdifferensieringen av rovvilt og beitedyr i sammenheng med klimaendringer påvirker reindriftnæringas fleksibilitet og bærekraft.

Legger vekt på tett dialog

Prosjektet vil fokusere på to relevante studieområder: Salten og Helgeland/Rana, der forskere vil samarbeide med Duokta, Saltfjellet og Ildgruben reinbeitedistrikter. Dataene vil

basere seg på samarbeid/deltakelse mellom partnere og ressursgruppen, intervjuer med reindriftsutøvere, fokusgruppemøter, deltakende observasjon, og litteraturstudier. Prosjektet legger stor vekt på tett dialog mellom forskere og praksisfeltet. Reinbeitedistriktene og forvaltningen vil være viktige medspillere i det tverrfaglige forskerteamet, dette gir innsikt og bidrar i kvalitetssikringen av prosjektets resultater og relevans.

Prosjektfakta

- Prosjektleder: Camilla Risvoll
- Ansvarlig institusjon: Nordlandsforskning
- Prosjektperiode: 2016-2018
- Tilsagn RUF: 530 000 kroner i 2016;

- 695 000 kroner i 2017; 751 000 i 2018
- Totalkostnad RUF: kr 1 976 000

Reinens immunrespons mot hudbrens

Med bedre kunnskap om reinens immunrespons mot hudbrens kan det i fremtiden utvikles nye vaksinasjonsstrategier og alternative bærekraftige behandlingsmetoder.

Dette kan gjøre oss bedre rustet til å håndtere et problem som er kommet for å bli og som i fremtiden potensielt kan øke i omfang. Reinens hudbrensflue er et stort

problem i Finnmark, opp mot 100% av reinene har larver under huden. Hudbrems er svært smertefullt for reinen og en betydelig dyrevelferdsutfordring i reindriften.

Behandling mot hudbrems gjøres ved hjelp av ivermectin. Resistens mot dette legemidlet hos andre parasitter hos andre dyrearter har blitt observert. En eventuell utvikling av resistens mot ivermectin hos hudbrems hos rein ville være kritisk både for dyrevelferd og økonomi i reinnæringa. Det er videre kjent at klimaendringer kan ha betydning mellom vert og parasitt, og hvordan dynamikken mellom reinen og reinbremsen vil endres med klimaendringene er ukjent.

Prosjektfakta

- Prosjektleder: Kjetil Åsbakk
- Ansvarlig institusjon: UiT Norges arktiske universitet
- Prosjektperiode: 2017–2018
- Tilsagn RUF: 155 000 kroner i 2017; 672 000 kroner i 2018
- Totalkostnad RUF: 827 000 kroner

Kartlegging av helse og sykdom hos rein ved økt samling og føring

I dette prosjektet vil man kartlegge dødsårsak og sykdom hos reinflokker som forer mye i løpet av vinteren og flokker som forer i liten grad.

Stort rovdyrtap og varierende beitetilgjengelighet er viktige drivere i de endringer som skjer i dagens reindriften. Ofte enn tidligere blir reinen samlet og føret på grunn av vanskelige snøforhold, for å ha bedre kontroll på flokken og for å beskytte den mot rovdyr.

Kalving i gjerde kan gi mindre tap av spedkalv som følge av rovdyr, men innebærer samtidig økt kontakt mellom dyr. Ved samling og hold

av dyr i gjerde økes dyretettheten betraktelig og dermed også risikoen for utbrudd av smittsomme sykdommer. Føret i seg selv kan også føre til sykdom da reinen er tilpasset en beitebasert diett.

I prosjektperioden vil dyr som er selvdød eller avlivet bli samlet inn og obdusert for å oppklare dødsårsak og forekomst av sykdom. Obduksjonsfunn blir sammenholdt med opplysninger om driftsforhold som føring, samling, beiteforhold og værforhold. Økt kunnskap om helseproblemer og sykdom sett i sammenheng med produksjonsforhold vil gi bedre forutsetning for rådgivning om forebyggende tiltak til reindriftnæringen og forvaltning.

Prosjektfakta

- Prosjektleder: Torill Mørk
- Ansvarlig institusjon: Veterinærinstituttet
- Prosjektperiode: 2016–2018
- Tilsagn RUF: 596 000 kroner i 2016, 702 000 kroner i 2017, 770 000 kroner i 2018
- Totalkostnad RUF: 2 068 000 kroner

Smittsom øyebetennelse hos rein – Čalbmevihki

I prosjektet studeres materialet fra tidligere forsøk for å avdekke sykdomsutviklingen i ulike typer vev og celler i øyet. Målet er å finne løsninger for hvordan viruset kan behandles og om mulig stoppe utvikling og spredning.

Smittsom øyebetennelse hos rein (Čalbmevihki) er beskrevet i mer enn 100 år. Herpesviruset er svært vanlig forekommende hos rein i Norge. Man kan derfor ikke unngå å få smitte inn i flokken, men må lære seg å forebygge utbrudd og håndtere disse på best mulig måte når de oppstår. Smittsom øyebetennelse opptrer oftest i forbindelse med føring.

På bakgrunn av tidligere prosjekter (som omfattet spørreundersøkelse til reineiere, undersøkelse av et stort materiale fra utbrudd og slakterier i Norge, Sverige og Finland, og eksperimentelle forsøk) er det klarlagt at det er reinens herpesvirus (CvHV-2) som er ansvarlig for den smittsomme karakteren, og at sekundære bakterieinfeksjoner fører til destruksjon av øyet og blindhet.

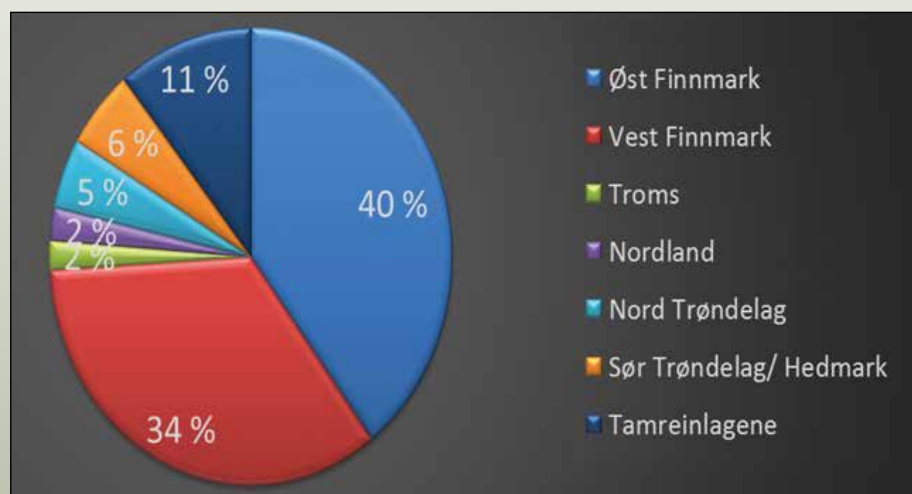
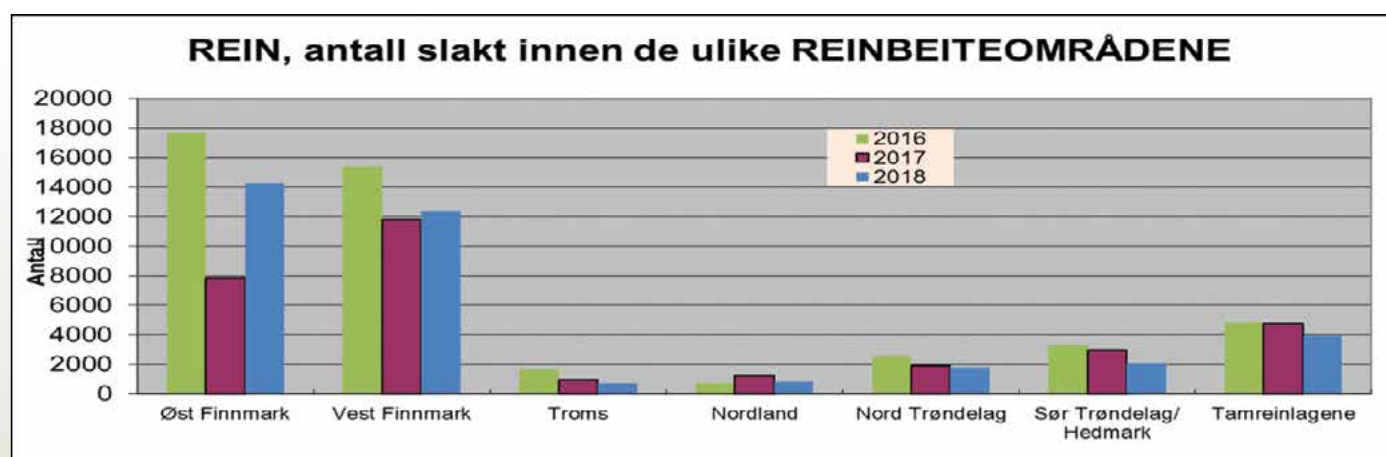
Prosjektet har som formål å finne praktiske måter for reindriftnæringen å forsøke å behandle viruset og om mulig stoppe utvikling og spredning. Prosjektet har etablert en dyremodell, der man er i stand til å studere øyebetennelsen under kontrollerte betingelser. Klimaendringer vil kunne føre til mer bruk av vinterføring, og muligens hyppigere utbrudd av øyebetennelse. Det er derfor nå viktig å kartlegge årsaker, disponerende driftsforhold, forebygging og behandling for å unngå lidelser for dyra og økonomiske tap for næringen.

Prosjektfakta

- Prosjektleder: Morten Tryland
- Ansvarlig institusjon: UiT – Norges arktiske universitet
- Prosjektperiode: 2015–2018
- Tilsagn RUF: 95 000 i 2015, 320 000 kroner i 2016, 451 000 kroner i 2017
- Totalkostnad RUF: 981 000 kroner

Slaktetall og lagertall for rein

Denne høsten er det i Øst-Finnmark reinbeiteområde slaktet betydelig mer enn i samme periode i fjor. I de andre reinbeiteområdene er det blitt slaktet omtrent like mye som året før. Vest-Finnmark hadde i likhet med Øst-Finnmark reinbeiteområde en topp i 2016. I alle områder, bortsett fra Nordland, er det blitt slaktet mest tidlig på høsten i 2016.

Tabellen over viser antall rein som er slaktet frem til 8. november 2018, sammenlignet med samme periode i 2017 og 2016.

Av all rein som er slaktet i Norge høsten 2018 (frem til 8. november), så er det slaktet 14284 rein i Øst-Finnmark, noe som er 40 % av det totale slaktetallet. Distrikter i Vest-Finnmark har slaktet 12362 rein, som er 34 % og i tamreinlagene er det slaktet 3910, som er 11 % av det totale slaktetallet.

Dato	Skrotter (kg)	Småkjøtt	Finnbiff, ferdig/råstoff	Biff	Steik	Annet	Sum
1. okt. 2018	104 408	24 186	54 585	51 006	32 731	40 392	307 308
1. sept. 2018	40 725	24 119	58 936	48 844	43 128	14 139	229 891
1. aug. 2018	30 670	26 120	73 013	52 037	34 600	9 416	225 856
1. juni. 2018	67 586	35 960	107 757	68 480	54 505	20 665	354 953

Lagertall for reinkjøtt: Landbruksdirektoratet samler regelmessig inn lagertall fra reinkjøttbedriftene. Bedriftene som har rapportert innen fristen har en markedsandel i størrelsesorden 80–90 prosent. Landbruksdirektoratet vurderer tallene til å være representative for markeds situasjonen. Tallene oppdateres siste uke i hver måned.

REINDRIFTENS UTVIKLINGSFOND

Styret for Reindriftens utviklingsfond har hatt fem møter i 2018. Styret har på møte 17. oktober 2018 innvilget to søknader om tilskudd.

Søknad om tilskudd til reindriftsfaglig utredning - reinbeitedistrikt 13

Vedtak: Søknad fra reinbeitedistrikt 13 om tilskudd etter RUF-forskriften § 1-5 annet ledd bokstav b innvilges delvis. Søknaden avslås for den delen som gjelder utarbeidelse av reindriftsfaglig vurdering og endring av bruksregler. Reinbeitedistrikt 13 får innvilget tilskudd til utarbeidelse av høringsuttalelser og prioritetskart på totalt kr 44 000.

Begrunnelse: RUF-styret har i sak 01/18 tatt stilling til søknad om tilskudd til utarbeidelse av reindriftsfaglig vurdering, og avslø søknaden da den ikke var i tråd med RUF-forskriften § 1-5. Vedtaket er endelig. Det foreligger ikke opplysninger i søknaden som tilsier at denne delen av søknaden skal vurderes på nytt med et annet resultat. Arbeid med endring av bruksregler omfattes allerede av forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag. Tiltaket er derfor ikke innenfor RUF-forskriften § 1-5. Vilkår i RUF-forskriften §§ 1-1, 1-5 og 1-6 er oppfylt for tiltak som gjelder utarbeidelse av høringsuttalelser og prioritetskart, og søknadsbeløpet anses for å være rimelig i forhold til tiltakene.

Søknad om tilskudd til utvikling av enhet for mekanisert føring

innvilges – reinbeitedistrikt 7

Søknad fra reinbeitedistrikt 7 om utvikling av enhet for mekanisert føring av rein innvilges med kr 134 000. Begrunnelse: Det omsøkte tiltaket tilfredsstillende vilkår i RUF-forskriften §§ 1-1, 1-5 annet ledd og 1-6. Det er tilstrekkelig med midler for å kunne innvilge det omsøkte tiltaket fullt ut.

Møteprotokoller kan lastes ned på Landbruksdirektoratets nettside eller ved å kontakte Landbruksdirektorat som er sekretariat for fondets styre.

Medlemmer i styret for Reindriftens utviklingsfond i perioden 2018 - 2021

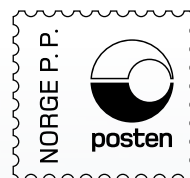
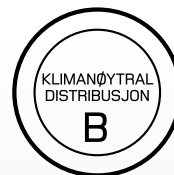
- Fylkesmann Lodve Solholm, Ålesund, leder av styret
- Seniorrådgiver Marthe Birgitte Bay Haugen, Oslo - Varamedlem: Nils Øyvind Bergset, Østerås
- Reineier Marit Elisabeth Hætta Gaup, Kautokeino - Varamedlem: Berit Marie E. Eira, Kautokeino
- Reineier Tom Kristian Lifjell, Mo i Rana - Varamedlem: Leif Anders Somby, Karasjok

Ruf bevilger lån eller tilskudd

Reindriftens Utviklingsfond skal gjennom bruk av økonomiske virkemidler bidra til å utvikle reindriftsnæringen i samsvar med de reindriftspolitiske mål.

Ordningen omfatter tilskudd eller lån til gjerder og slakteanlegg, støtte ved omfattende tap av rein i ulykker, refusjon av utgifter til deltakelse på kurs/etterutdanning og tidligpensjon. Støtte kan også gis til andre tiltak, se forskrift for Reindriftens utviklingsfond § 1-5 Virkeområde. Dersom RUF

har utarbeidet egne søknadsskjemaer, skal disse brukes.

Returadresse: Landbruksdirektoratet, avd. reindrift
Løkkeveien 111, 9510 Alta
ISSN 0333-4031

Fylkesmennene

Fylkesmannen i Finnmark
Reindriftsavdelingen Øst
Postboks 174, 9735 Karasjok
Telefon 78 46 87 00
fmfipostmottak@fylkesmannen.no
Besøksadresse: Deanugeaidnu 6, Karasjok

Fylkesmannen i Finnmark
Reindriftsavdelingen Vest
Bredbuktnesveien 50B, 9520 Guovdageaidnu
Telefon 78 48 46 00
fmfipostmottak@fylkesmannen.no
Besøksadresse: Bredbuktnesveien 50B,
Guovdageaidnu

Fylkesmannen i Troms
Postboks 6105, 9291 Tromsø
Telefon 77 64 20 00
Telefaks 77 64 21 39
fmrpostmottak@fylkesmannen.no
Besøksadresse: Skogbrukets hus, Andselv

Fylkesmannen i Nordland
Statens hus, 8002 Bodø
Telefon 75 53 15 00
fmnopostmottak@fylkesmannen.no
Besøksadresse: Sjøgata 78, Fauske

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag
Postboks 2600, 7734 Steinkjer
Telefon 74 16 80 00
fmrpost@fylkesmannen.no
Besøksadresse: Saemien Sijte, Snåsa

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag
Postboks 4710, Sluppen, 7468 Trondheim
Telefon 73 19 90 00
Telefaks 73 19 91 01
fmstpostmottak@fylkesmannen.no
Besøksadresse: Øra 28, 7374 Røros
Telefon 72 40 92 10

Landbruksdirektoratet

Avdeling Reindrift, Alta
Besøksadresse: Løkkeveien 111, 9510 Alta
Telefon: 78 60 60 00
postmottak@landbruksdirektoratet.no

Oslo
Postboks 8140 Dep, 0033 Oslo
Besøksadresse: Stortingsgt. 28, 0161 Oslo
Telefon: 78 60 60 00
postmottak@landbruksdirektoratet.no